

Bediüzzaman'ın Hayatında Siyaset Yoluyla İslam'a Davet Tecrübesi

Bu tebliğimde şu noktalar üzerinde duracağım:

1- Büyük İslam davetçisi Bediüzzaman'ı hayatının ilk dönemlerinde siyasî faaliyet ve mücadelelerin içerisine iten faktörler nelerdir?

2- Daha sonra onu siyasetten vazgeçirip, siyaset üstü bir tavır takındıran faktörler nelerdir?

3- İkinci tutum daha sağlıklı ve yararlı olduğuna göre, bu, bir sistem ve yönetim biçimi olarak İslam'ın siyasetle alakasının bulunmadığı anlamına gelir mi? Bu büyük davetçinin tecrübesinden günümüz için nasıl bir ders çıkarabiliriz?

Biz bu araştırmamızda bu plana göre hareket edeceğiz. Sonunda bazı önemli ve faydalı neticelere ulaşacağımızı umuyorum. Varacağımız bu sonuçları Allah yolunda halisane davette bulunan zatlar, bu alandaki gayretlerinde bir düstur edineceklerdir.

1. Bediüzzaman'ın hayatını inceleyen veya onun hakkında öz bir bilgi okuyan herkesçe bilinen bir gerçek hakkında sözü fazla uzatmayacağız. O gerçek de şudur: Bediüzzaman merhum yirmi yaşından itibaren siyasetle ciddi olarak ilgilenmiş ve bu yöntemle Allah'ın yoluna davete yönelmiş, muhtelif insan grup ve tabakalarına İslam'ın hakikatlerini öğretmeye büyük gayret göstermiştir.

Fakat Bediüzzaman'ı tanıyan herkesçe bilinen bu gerçeği bir yana bırakarak başka bir noktaya geçiyoruz. O da, İslamî gayretlerinin ve davet faaliyetinin çok erken dönemlerinde onun siyasete olan bu yönelişinin arkasındaki faktörlerin ne olduğu sorusunu sormaktır.

Ben bu sorunun cevabı üzerinde durdum ve onu buna sevk eden gerçek faktör ve olguyu gösterecek cevap üzerinde düşündüm. Sonunda kesin kanaatim geldi ki, bunun arkasındaki hikmet özetle şudur:

Kendine güven ve izzet-i nefsinin rencide ettirmeme duygusu Üstad Bediüzzaman'ın İslam'ı araştırmaya özenle başladığı anla birlikte doğmuştur ve ikisi ikiz kardeş gibidir. Bu iki hassasiyet merhumun hayatının ilk yıllarında aynı anda ortaya çıkmıştır. Bu nedenle gençliğinin büyük bir bölümünü Müslümanların ve İslam davasının problemleri üzerinde düşünmekle geçirmiştir. Bunu yaparken izzet-i nefis ve kendine güven rengiyle boyalı ruhunun penceresinden meselelere bakmıştır. Bediüzzaman Hazretleri Emirdağ Lahikasında değişik vesilelerle buna işaret etmiştir. Özellikle "Büyük bir velinin itirazları ve buna cevaplar" başlığı altında bazı hakikatleri açıklarken bu noktaya parmak basmıştır.

Evet, gerçekten o ne gençliğinde, ne de yaşlılığında bir gün bile Allah yoluna daveti nefsanî arzularını tatmin veya şahsî emellerini gerçekleştirmeye alet etmemiştir. Fakat gençliğinin ilk yıllarından itibaren varlığını hissettiren karakteri onu, kendisinin eşi benzeri az görülmüş üstün vasıflarına, yüksek kişiliğine ve engin malumatına hayran kalan bazı önemli şahsiyetlere dayanmasına sevk etmiştir. Miran aşireti reisi Mustafa Paşa ve Üstadla sağlam bir dostluğu bulunan Bitlis Valisi bu şahsiyetlerden iki örnektir. Sözü edilen vali onun nadir görülmüş ilmi ve fikrî kişiliğine hayrandı. Üstad da o validen gördüğü bu izzet ve ikram sebebiyle ona biraz meyil etti. Hiç kuşkusuz bu izzet ve ikram hayatının o döneminde onun yüksek ve izzet dolu kişi-liği için bir meyil ve hoşnutluk kaynağı olmuştur.

Üstad ile kendisine hayranlık gösteren bu tür şahsiyetler arasındaki bu alakalar siyasetin hakim olduğu bir ortam ve atmosferde doğmuştur. Özellikle İttihat ve Terakki Partisinin faaliyetlerinin büyük bir heyecanla yürütüldüğü, hasta olan Hilafet-i İslamiye aleyhinde hile ve tuzakların kol gezdiği o dönemde, birbirinden farklı ve hatta zıt da olsa bütün hareketlerin arkasındaki faktör, siyasî etkenlerdi. Bediüzzaman da söz konusu mücadelenin tam ortasında yaşıyordu. Bu nedenle İslam'a yöneltilen planlara karşı onu korumaya gayret ederken aynı etkenlerden yararlanması ve hedeflerini, belirttiğimiz sebeplerden dolayı kendisini içinde bulduğu ve adeta kuşatıldığı aynı atmosferde gerçekleştirmesi gerekiyordu.

Onu İttihat ve Terakki grubuyla, bu grubun kullandığı aynı taktik ve silahla mücadeleye ve onları yıkıcı hedeflerine ulaşmaktan alıkoymaya sevk eden buydu. Üstad merhum, İttihatçıların kullandıkları aynı sloganları kullanıyordu. Bunlar da hürriyet, kardeşlik ve eşitlikti. Fakat o, söz konusu sloganları İslam Şeriatı ve inancına bağlama noktasına ısrarla dikkat çekti. Sonra şiddetle bu noktaya parmak bastığı ateşli hitabelerde bulundu ve makaleler neşretmeye başladı. O, bu siyasi tutumunu şöyle ilan ediyordu:

“İslam'ın tarif ettiği hürriyete iltica etmezsek, istibdat ve istibada maruz kalırız ve insanları hürriyet adına fitnenin kucağına atar, çok yakında bu hürriyete kurban oluruz”

Bu siyasi yöntem, insanları İttihatçıların kafasındaki tehlikelere karşı uyarmak için en uygun yoldu. Bu şekilde İttihatçılar da, hiçbir bahaneyle onu muaheze edemiyordu. Çünkü kendilerinin kullandığı sloganların aynısını dile getiriyordu.

Böylece Üstad kendisini dört bir yandan saran siyasi bir ortamın içinde bulmuştu. Bu da kendisiyle birçok siyasi fikir sahipleri arasında doğan dostluklardan ileri geliyordu. Üstad izzetine olan düşkünlüğünden ve bu dostlukların bu hissine destek vermesinden dolayı bunu sürdürüyordu.—İhlas bir davetçi ve hatta Allah'ın dininin ateşli bir savunucusu olması hasebiyle—bu atmosferde de İslami davet ve faaliyetlerini mutlaka devam ettirmesi ve aynı siyaseti dine ve dini hakimiyete karşı hile ve tuzak siyasetine karşı bir siper ve kalkan olarak kullanması gerekiyordu.

2. Bu yorum, Üstad Bediüzzaman'ın takip etmek üzere atıldığı siyaset yolunun gerekçelerini ifade ediyor gibidir. Son derece zeki ve ileri görüşlü olan Bediüzzaman'ın, insanlar nezdinde mergup ve makbul sloganlara ulaşmak için İttihatçılarla yarışıp onlardan önce bunlara el atarak, söz konusu grup bunları yıkıcı ve baskıcı hedeflerine alet etmeden önce bunlara İslami bir kisve giydirmeye çalışması gayet mantıklı ve makul bir durumdur.

Peki daha sonra bu yolu terk edip bu maslahatları ihmal etmesine sevk eden nedir? Buna alternatif olarak hangi metoda yönelmiştir?

Hiç şüphesiz, onu bu metoddan vazgeçmeye sevk eden, kalbinde durmadan gelişip güçlenen ihlâsıdır. Bir insanın gönlünde ihlas duyguları güçlenip yaptığı her şey Allah rızası için olunca, Allah'a ha-lisane yönelişini zedeleyip bulandıracak diğer kusurlu ve şaibeli herhangi bir işin varlığını kabul etmez. İşte, öz ve genel bir biçimde ifade edilecek olursa gerekçe bu! Fakat, bu özlü ifadeyi biraz daha açalım ve onu siyasi faaliyetlerden çekilmeye sevk eden faktörleri sıralayalım.

Birincisi: Gerek siyasi faaliyetlere atılma ve gerekse bundan çekilme tecrübelerini bizzat yaşayan Bediüzzaman şunu vurguluyor: Siyasi cereyanlara dahil olarak, onlara dayanarak, hatta çoğu zaman onlara bütünüyle kendini vererek İslam'a hizmet etmeye çalışmak ve bununla başka menfî cereyanlara karşı koymaya gayret etmek, elinde tuttuğu misyonla bağdaşmaz. Hatta çoğu zaman oynadığı siyasi rol ile ve hedef-lediği amaçla da bağdaşmaz. Çünkü, siyasi

faaliyetlere dalıp da, birbiriyle boğuşan bütün cereyanlardan uzak kalmak imkânsızdır. Çünkü bu, bağdaştırılması imkânsız en açık çelişkilerden biridir.

Sırf Allah rızası için ihlasla hareket etmek ile, şu veya bu şekilde anlaşıl profesyonel siyasi cemaatlerden herhangi birine dayanmak çok zor bağdaşır. Evet, çünkü bu dayanma böyle bir cemaatten sadır olacak birçok sapmalara ve günahlara ses çıkarmamayı gerektirir. Aynı şekilde, böyle bir cemaatin kendisini güvenilir bir bekçi ve halis bir davetçi olarak iddia ettiği İslam'ın maslahatı hesabına onunla büyük ölçüde yararlanma ve uzlaşmayı icap ettirir.

Üstelik, böyle bir cemaatle müdara etmek, onu meydana getiren fertlerle gerçek bir dostluk ve arkadaşlığa götürür. Bundan da, kalpte bir takım karanlık izler bırakır ki, kalbi katılaştırır, Allah'a manen yaklaşımaya vesile olan ve insanın en çok muhtaç olduğu taat ve özel ibadetleri unutturur.

Şimdi Üstad Merhumun, bu sebebi açıklarken söylediklerine kulak verelim:

“Bu alakasızlık ve içtinabın en ehemmiyetli sebebi: Mesleğimizin esası olan ‘İhlas’ bizi men ediyor. Çünkü: Bu gaflet zamanında, hususan tarafgirane mefkureler sahibi, her şeyi kendi mesleğine alet ederek, hatta dinini ve uhrevi hareketini da, o dünyevi mesleğe bir nevi alet hükmüne getiriyor. Halbuki, hakaik-i imaniye ve hizmet-i nuriye-i kudsiye, kainatta hiç bir şeye alet olamaz Rıza-i İlahiden başka bir gayesi olamaz. Halbuki şimdiki cereyanların tarafgirane çarpışmaları hengamında bu sırr-ı ihlası muhafaza etmek, dinini dünyaya alet etmemek müşkülleşmiş. En iyi çare, cereyanların kuvveti yerine, inayet ve tevfik-i İlahiyeye dayanmaktır.”¹

Bediüzzaman burada nazari bir yaklaşımla açıkladığını, başka bir yerde müşahhas ve fiili tecrübesine dayanarak mücessem bir biçimde ortaya koyuyor:

“Risale-i Nurun bu kadar muarızlarına mukabil en büyük kuvveti ihlas olduğundan ve dünyanın hiç bir şeyine alet olmadığı gibi, tarafgirlik hissiyatına bina edilen cereyanlara, hususan siyasete temas eden cereyanlarla alakadar olmaz. Çünkü tarafgirlik damarı, ihlası kırar, hakikati değiştirir. Hatta benim otuz seneden beri siyaseti terk ettiğime sebep, bir mübarek alimin takip ettiği cereyanın tarafgirlik damarı ile salih ve büyük bir alimin onun fikrine muhalif olmasından tefsik derecesinde tahkir edip ve cereyanına ve kendi fikrine muvafık meşhur ve müteceviz bir münafığı gayet medh ü sena etti. Ben de bütün ruhumla ürktüm.”²

İkincisi: Bilindiği gibi, siyasi yöntem, genellikle birilerinin hatasından kaynaklanan veya içtimâi ve siyasi nizamın bozulmasından ileri gelen bir takım hata ve sapmalardan, bununla ilgisi olmayan başkalarını sorumlu tutar. Bunu da, belli bir hedefe ulaşmak için yapar. Bu siyasi yöntemin ölçülerine göre bu sorumlu tutmanın meşru olması için tek şart uğrunda çalıştıkları hedefe göre, o yöntem sahiplerinin kanaatidir. Çoğu kez söz konusu hedef meşruluğu konusunda siyasi bir bakış açısına dayanır. Bazen geçici bir dönem için olur ve bu dönemi belli bir siyasi düşüncüyü taşıyan bir cemaat belirler.

Allah yolunun davetçisi, siyasi cereyanlara daldığı zaman, bu hüküm ve anlayışın hakimiyetini kabul etmesi, dolayısıyla bir seri kötülüklerine göz yumması hatta bunun için planlar çizmesi gerekir. Suçsuz ve dokunulmaz kimselerin maruz kalacakları haksızlıkları onaylaması gerekir. Bu da söz konusu yönetime göre, davetçinin ittifak kurduğu siyasi akımla birlikte çalışmanın gereklerindedir.

Oysa İslam'ın o yüce prensipleri bu yöntemle kesin olarak çelişiyor. Çünkü böyle bir yöntem mesela şu ayete terstir. “Hiçbir suçlu başkasının suçunu yüklenmez.”³ Dolayısıyla şu esasa da çelişir: “Def-i mefasid, celbi menafi'den önce gelir.” Zaten bu prensip de şu ayet-i kerimenin hülasasıdır. “İnsanlardan öyleleri vardır ki, dünya hayatı hakkında söyledikleri senin hoşuna gider. Hatta böylesi, kalbinde olana (samimi olduğuna) Allah'ı şahit tutar. Halbuki o hasımların en yamanıdır. O, dönüp gitti mi (yahut bir iş başına geçti mi) yeryüzünde ortalığı fesada vermek, ekinleri tahrip edip nesilleri bozmak için çalışır. Allah bozgunculuğu sevmez.”⁴ Bu metodun çeliştiği başka bir düstur da şu ayet-i kerimedir: “İşte bu yüzdendir ki, İsrailoğullarına şöyle yazmıştık: Kim, bir cana kıyarsa bütün insanları öldürmüş gibi olur. Her kim bir canı kurtarırsa bütün insanları kurtarmış gibi olur.”⁵

Siyasi yöntem, meselelerin çözümünde gücünü her zaman beşerî kalabalıklardan alır. Bu nedenle de, bazen temelden

batıl ve yanlış olan kişisel çıkarları gerçekleştirmek için çok büyük vaatlerde bulunur. Fakat, Allah'ın kitabından ve Resulullah'ın (s.a.v.) sünnetinden süzülen İslamî metot ise, gücünü Allah'ın bütün kullarına olan rahmet ve lütfundan alır. Bu nedenle de, suçsuz insanlardan meydana gelen cemaatin oluşmasını ve toplumda salah tohumlarının yeşermesini suçlu ve bozguncu fertleri cezalandırmaya tercih eder. Çünkü suçsuz-ları ürkütmek ve iyilik tohumlarını söküp atmak, cüz'î fesatları, günahları ve sapmaları cezalandırmaktan vazgeçmekten daha fazla toplumda fesat, kötülük ve fitnelerin yayılmasına sebep olur. İşte Hz. Peygamberin (s.a.v.) Hz. Aişe'den, hem Peygamber sözü hem de Sahabe sözü olarak rivayet edilen şu hadisi bu noktayı ifade ediyor: "Gücünüzün yettiği kadar, Şer'î cezaları şüphelerden dolayı uygulamaktan vazgeçin. Çünkü, hakimin affetmekte yanılması ceza vermekte yanılmasından iyidir."

Üstad Bediüzzaman, İslam'a davet alanında, daha önce son derece meşgul olmuş ve yararlanmaya çalışmışken daha sonra siyasetten yararlanma metodundan neden çekildiği sorusuna cevap verirken bu ikinci faktörü en açık ve net bir biçimde şöyle ifade etmiştir:

"Siyaset-i beşeriyenin en esaslı bir kanun-u esasisi olan: 'Selamet-i millet için fertler feda edilir. Cemaatin selameti için eşhas kurban edilir. Vatan için her şey feda edilir.' diye; bütün nev-i beşerdeki şimdiye kadar dehşetli cinayetler bu kanunun su-i istimalinden neşet ettiğini katiyen bildim. Bu kanun-u esasi-i beşeriye, bir hadd-i muayyenesi olmadığı için çok su-i istimal yol açmış. İki harb-i umumi, bu gaddar kanun-u esasının su-i istimalinden çıkıp bin sene beşeriyetin terakkiyatını zir ü zeber ettiği gibi, on cani yüzünden doksan masumun mahvına fetva verdi. Bir menfaat-i umumi perdesi altında şahsi garazlar, bir cani yüzünden bir kasabayı harab etti. Risale-i Nur bu hakikati bazı mecmua ve müdafaatta ispat ettiği için onlara havale ediyorum.

"İşte beşeriyet siyasetlerinin bu gaddar kanun-u esasisine karşı Arş-ı Azamdan gelen Kur'an-ı Mu'cizü'l-Beyandaki bu gelen kanun-u esasiyi buldum. O kanunu da şu ayet ifade ediyor.

Yani bu iki ayet, bu esası ders veriyor ki: Bir adamın cinayetiyle başkalar mesul olmaz. Hem, bir masum, rızası olmadan bütün insana da feda edilmez. Kendi ihtiyarıyla kendi rızasıyla kendini feda etse o fedakarlık bir şehadettir ki, o başka meseledir, diye hakiki adalet-i beşeriyeyi tesis ediyor.⁶

Şualar'da da şöyle demektedir:

"Hem şimdi hükmeden öyle kuvvetli cereyanlar içinde siyasete girenlerden hiçbir kimse, istiklalietini ve ihlasını muhafaza edemez. Herhalde bir cereyan onun hareketini kendi hesabına alacak, dünyevi maksadına alet edecek. O hizmetin kudsiyetini bozacak. Hem maddi mübareze de şu asrın bir düsturu olan masum çok taraftarlarını ezme lazım gelecek. Yoksa, mağlup düşecek. Hem dünya için, dinini bırakan veya alet edenlerin nazarlarında Kur'ân'ın hiçbir şeye alet olmayan kudsî hakikatları, bir propoganda-i siyasete alet olmuş tevehhüm edilecek. Hem milletin her tabakası; muvafığı ve muhalifi, memuru ve amisinin o hakikatlarda hisseleri var ve onlara muhtaçtırlar. Risale-i Nur şakirdleri, tam bitarafane kalmak için siyaseti ve maddi mübarezeyi tam bırakmak ve hiç karışmamak lazım gelmiş."⁷

Üçüncüsü: Allah yoluna davet ve Allah'ın dinini tebliğde en önemli husus, değişik grupları, meşrepleri ve sosyal seviyeleriyle birlikte bütün insanlara aynı ölçüde yönelmektir. Davetin ışıkları tam bir objektiflikle hepsine birden yöneltilmelidir. Bu konuda hiçbir grup ihmal edilip diğerinin yanında yer alınmaz, hiçbiri terkedilip diğeriyile senli benli olunmaz. Bunun manası şudur: Allah yolunun da-vetçisi, tam bir tarafsızlıkla tanınmalıdır. Bütün insanlarla olan ilişkisi, hakimin kendisine başvuran taraflarla olan ilişkisi şeklinde olmalıdır. Çünkü o, idareci ve liderlere hitab ettiği gibi, sıradan insanlara ve halk yığınlarına da hitap eder. Onun muha-tapları arasında zenginler ve varlıklı insanlar bulunduğu gibi, fakir ve yoksul kimseler de bulunur. Yani, üzerlerinde titreme, onları sevme ve geleceklerini düşünme konusunda hepsine eşit seviyede özen göstermelidir. Evet, dinleyicilerinin kültürel ve ilmi açıdan seviyelerinin değişikliğine ve şüphelerinin farklılığına göre üslubu değişebilir. Bu ayrı bir konudur. Allah'ın yoluna davet eden kişi, zaten böyle bir hikmetli tutumla nitelenmek durumundadır. Ancak, bütün insanlara yönelişi ve onlara karşı taşıdığı duygular, üzerinde titreme, şefkat ve sevgi bakımından eşit derecede bulunmalıdır. İşte, peygamberlerin, elçilerin ve bunlardan sonra gelen diğer Rabbanî alim ve davetçilerin durumu budur. Acaba, siyasi cereyanlara kapılan, onlardaki bazı muvafıkların yanında yer alıp muhaliflerle mücadele eden bir kimsenin, bütün insanlara eşit seviyede şefkat ve sevgi göstermesi, hepsinin üzerinde aynı dercede titremesi mümkün mü? Hatta, kendilerini çağırdığı ve sözkonusu ettiği konularda hepsinin

güvenini kazanmasının imkanı var mı?

Bu sorunun cevabı gayet açıktır: O kişi, değil mi ki, siyasi faaliyetlerin içine girmiş, birbirleriyle yarışan, hatta boğuşan siyasi cereyanlara katılmış, artık, kendisini şu veya bu sebepten içinde bulunduğu, kendileriyle iyi olduğu veya sözleştiği grubun dışında kalan herkesle yarışan, hatta boğuşan bir konumda bulur. Artık o grup-larla karşılıklı anlayış, uzlaşma ve sevgi köprülerini kurabilmesi ve bununla kendilerini Allah'ın yoluna çağırması hiç mümkün ve müyesser olur mu?

İşte görüldüğü gibi, Allah yoluna davet ve O'nun dinini tebliğ, insani bir görev olarak karşımıza çıkıyor. Bu görev, bütün siyasi yarışma ve çekişmelerin üzerinde yer alır. Bu davet, herkese karşı samimiyet ve herkese karşı şefkat şualarıyla tesirini gösterir. Böylece bütün insan ortamlarına yayılır, bütün gönüllere ve akıllara uzanır. İşte bu asil ve bütün şaibe ve kuşkulardan arınmış tutumundan dolayıdır ki Bediüzzaman, Mustafa Kemal'den tutun da, Millet Meclisi üyelerine ve diğer idareci ve liderlere ve öteki bütün insanlara varıncaya kadar herkese öğüt ve öğretilerini yöneltebilmiş, maksadının duruluğunu hiçbir kuşku bulandırmamış, bu sayılanlardan hiçbir grup veya cemaatin yanında yer almamıştır.

3- Burada bir soruyu cevaplandırmak durumundayız. Bu soru, İslam çağrısının siyasi faaliyetlerle karıştırılmasının tehlikesinden, bunun değişik İslami hizmetlere zarar vereceğinden söz edildiği zaman birçok insanın, özellikle siyasi faaliyetlere eğilimli kimselerin kafasına takılıyor.

Bu insanlardan bazıları bizim geçen açıklamalarımızı veya Bediüzzaman'ın takındığı tutumu; sanki bu, İslam'ı, bir takım taat ve ibadetler yoluyla insan ile Rabbi arasında mücerred bir bağdan ibaret olarak algılamaya davetmiş gibi zannediyor. Bu davete göre, İslam'ın siyasi ve idari meselelerle hiçbir ilişkisi yokmuş, o aynı anda din ve devlet değil de, ibadethane ve camilerin içerisine hapsedilmiş, toplumdan ve toplum düzeninden soyutlanmış bir din olarak gösterildiğini sanıyor. Oysa biz bunun tersini üzerine basa basa belirttik ve belirtiyoruz.

Böyle bir anlayış, büyük bir hata içerisine yuvarlanmanın yanında, İslam'ı anlamamanın ve İslam'a ulaştırıcı yol ile İslam'ı meydana getiren öz arasındaki farkı bilememenin ifadesidir. Bu gaflete, bazı cahil kimselerin düşmesi veya sıradan bir Müslümanın maruz kalması mümkün ise de, İslam davetiyle meşgul olanların ve İslami faaliyetlerde bulunanların böyle bir anlayışa sapsması anlaşılır şey değildir.

Şunu bilmemiz lazım ki: Toplumunu İslami bir düzlüğe çıkarmak ve onu Allah'ın emirleri ve hükümleriyle boyamak için Allah'ın dinini tebliğ eden ve onu insanlara tanıtan kimselerin yürümesi gereken yol ile, İslam ve yasalarını meydana getiren prensipler arasında büyük bir fark vardır.

İslamın intişarına, güç ve hakimiyetinin genişlemesine götüren yolun, Bediüzzaman'ın da üzerine basa basa belirttiği gibi, cereyanların şaibelerinden ve siyaset entrikalarından uzak ve duru olması gerekir. Bu da, Bediüzzaman'ın tekrar tekrar belirttiği ve üzerinde durup uzun uzadıya açıkladığı sebeplerden dolayıdır.

İnsanları iknaya, buradan da tatbik çalıştığımız İslam'ın özü ve muhtevası ise, Allah'ın Kitabı ve Resulünün sünnetinin gösterdiği bütün prensip ve hükümlerden meydana geliyor. Bu prensip ve hükümlerin şe'ni, insanın gerek özel hayatını ve gerekse hemcinsleri olan diğer insanlarla ilişkilerini düzenlemek, ailenin hukuk ve nizamını gözetmek, bir bütün olarak İslam toplumunu kurmak, ondaki yasaları düzenlemek, idarecilerle halk arasındaki sağlıklı insani ilişkileri tanzim etmek, emredici ve yasaklayıcı naslarla ahenk içerisinde yönetenle yönetilen taraflar arasında şura esasını ikame etmektir. Yine bir bütün olarak İslami prensipler, müslümanlarla diğerleri arasındaki gerek savaş ve gerekse barış hallerinde devletler arası ilişkileri de düzenler... vs.

İslam Hukunun geniş kaynakları, bütün hükümlerin detaylarını en geniş çerçevede ve mükemmel biçimde açıklama görevini yerine getirmiştir. Acaba hal böyle iken, alemlerin Rabbi olan Allah'ın uymamızı emir buyurduğu İslam'ın, bütün bu prensip ve hükümlerden meydana geldiğine hiçbir şüphe kalır mı? O halde, gerek iç gerekse dış siyasetin hiç bir yönünün bu dinin kapsam ve hakimiyetinden hariç kalması mümkün mü?

Bediüzzaman'ın, siyasi faaliyetlerinden ve çevresindeki siyasi oyunlardan edindiği tecrübe sonucu dikkat çektiği nokta şudur: Kapsamlı bir biçimde İslam binasını kurmak, halisane bir biçimde Allah yoluna davet etmek, Allah'ın dinini tam anlamıyla tanıtmaya, bu dini insanlara gönülden sevdirmeye, bunun için de siyasetin cazibesine kapılmamaya, onun

yörüngesine girmemeye bazı grupların yanında yer alıp da diğerlerine cephe almamaya bağlıdır.

Sonunda, dünya ve ahiret maslahatlarını kapsayan, her türlü ferdi, içtimai ve siyasi ihtiyaçları karşılayan geniş İslami yapıyı sağlam bir biçimde kurma imkanı bulmanın tek bedeli, belirtilen yolda yürümek ve o metodu uygulamaktır.

Hiç kuşkusuz, bunu gözetmeyip, acele ederek bu geniş İslami yapıya ulaşma yo-lunu siyasi faaliyetlerine bulaştıran, bu uğurda siyaset adamlarının yöntem, dolap ve entrikalarını ödünç alan ve bunun için de bazı kesimlerle sözleşmelere girip diğer bi-rilerini bir yana iten kimseler, hem kendilerini hem de milletlerini en ideal insani hayat binasının bütün yönlerini içine alan o İslamî yapıya ulaşmaktan yoksun bırakıyorlar. Hatta bununla da kalmayıp, bizzat İslam'ı bile, Müslümanların yaşantısı üzerindeki terbiyevi, içtimai ve siyasi hakimiyetinden mahrum bırakıyorlar. Şu hikmetli atasözü ne kadar da doğrudur. "Henüz zamanı gelmemiş bir şeyi aceleyle isteyen, ondan yoksun bırakılmakla cezalandırılır."

Bediüzzaman'ın bunca tecrübe ve sıkıntıları sonucunda elde edip üzerine basa basa ve tekrarlarla belirttiği nasihatleri, gerek Arap ve gerekse diğer İslam ülkelerindeki siyasi faaliyetler alanında, muhtevasının güvenirliliği, tesir ve neticelerinin sıhhati açıkça görülmektedir.

İslâmî cemaat ve hareketlerin büyük çoğunluğu, Üstad Bediüzzaman'ın sakındırdığı vartalara düşmüşlerdir. Nitekim bunlar, İslami faaliyetlerinden İslam ve İslam'a hizmet gibi bir meseleleri olmayan, siyaseti biricik amaç ve hedefle-rine ulaşma vesilesi ve meslek edinen, bunu aynı anda hem vasıta hem de gaye yapan diğer parti ve örgütlere uymayı daha hoş ve tatlı bulmuşlardır.

Bu cemaatlerin pek çoğu sözkonusu profesyonel politikacıları taklid etmeye başlamışlar. Bu konuda, iki görevin özü ve iki yolun metodu arasındaki korkunç farkı göremiyorlar. Bunun sonucu da Bediüzzaman'ın sakındığı husus olmuştur.

Bunlar, Allah'ın dinini tebliğ etmeyi, insanlara İslam'ı ve davasını öğretmeyi bir yana bırakıp, bunun yerine iktidar koltuğuna gelmeye, idareciler ve siyasi amaçlı kimselerle bu yolda yarışa ve çekişmeye yöneldiler. Böyle bir yol tercih ettikleri için de, bu uğurda çeşitli kesimlerle anlaşmalar akdedip diğer birilerine husumet beslemeye mecbur kaldılar. Peki sonuç ne oldu?

Sonuç şöyle oldu: Allah yoluna çağrı ve O'nun dinini tanıtmaya görevi boş kaldı. Ne yazık ki, bu boşluğu misyonerler, tahripkarlar ve kötü niyetli insanlar doldurmaya başladı. İkinci olarak da şöyle oldu: Sözkonusu İslamcılar, profesyonel siyasilerle aynı yolda birleştiler, aynı metoddaki kaynaştılar. Bunun sonucu, İslamcıların safına, liderlik ve iktidar konusunda siyasi emelleri ve kişisel çıkarları bulunan pek çok kişi sızıp karıştı. Bu kimseler, İslam'ı şahıslarına ve amaçlarına perde yaptılar. İki taraf arasında, medod birliği ve üslup birliği bu durumu kolaylaştırdı. Bundan sonra, İslami bir hedefe bürünme son derece kolay ve basit hale geldi. Sayfalar karıştı, doğruluk ve aldatmaca yanyana geldi, halk gerçekleri farkedemez oldu, geniş halk kesimleri temyiz ve tefrik kabiliyetlerini yitirdi.

Üçüncü bir sonuç da şu oldu: Sözkonusu İslamcılar, siyasi parti ve örgütlerin belli hedeflerine ulaşmak için genel olarak başvurdukları, yeryüzünde bozgunculuk çıkarmak, çoğunluğun maslahatına zarar vermek, masum insanları korkutmak, suçsuzları katletmek... gibi yolları kendileri için de meşru görmeye başladılar. Ki bütün bu yöntemler, Bediüzzaman'ın da vurguladığı gibi Allah'ın dinindeki şu kanun ve düstur ile sakıncalı ve müteceviz birer metoddur. Allah'ın dinindeki kanun şudur: "Hiçbir suçlu başkasının suçunu yüklenmez"⁸ Düstur da şudur: "def-i mefâsid, celb-i menafi'den önce gelir."

Sonra bütün bu sonuçlar da şöyle bir sonuç doğurdu: Bu kişilerin arzu ettikleri İslami toplumu kurma yolu kapandı. Hatta, kendileriyle bu emelleri arasındaki uçurum gittikçe büyüdü, engeller kat kat arttı. Dolayısıyla, ne dini konuda cahiller ve şaşkınlar, cahillik ve şaşkınlıklarından kurtulup İslam'a sempati besleyip ona bağladı, ne de yöneticiler ve liderler sözkonusu İslamcıların İslami maksatlarının samimiyetine ve dine gerçek dostluklarına güvendi. Aksine, sözkonusu yöneticiler kendi içlerinden, bunların, her ne kadar aldatıcı ve yeni bir yöntem icad etseler de siyaset düşkününü ve iktidar aşığı bir grup olduğuna kanaat getirdi. Bizzat bu İslamcılar da, Allah'ın dinine ilişkin samimiyet ve ihlaslarını, Allah'a ibadet ve kulluk mihrabında sebat ve sürekliliği koruyamadılar. Çünkü, yeryüzünde fesat çıkarma çabası, insanların maslahatlarına zarar verme, masum ve suçsuzların dokunulmaz hayatlarını önemsiz görme gayretinin, kalpte ihlas ışığından bir parıltı bırakması mümkün değildir. Yine, bu tür eylemleri yapan kişinin, Allah'ın huzurunda durup kulluk

etme ve kendini Allah'a ibadete adama zevkini muhafaza etmesi imkansızdır.

Sonra bütün bunların neticesi olarak, İslam'ın münezze ve uzak bulunduğu şeyler ona yakıştırıldı. Mesela, teröre bünyesinde yer verdiği, yeryüzünde anarşi etkenlerini teşvik ettiği, insanların maslahatlarına zarar verdiği, ferdi çıkarlar veya şahsi maslahatlar için suçsuz kalabalıkları feda etmeyi meşru gördüğü iddia edildi... Yeryüzünde düşmanlık ve fesat çıkarma peşinde koşan bazı devlet ve çevreler, bunu bir altın fırsat olarak değerlendirler, bu ithamı şişirdikçe şişirdiler, propogandalarla onu yaydılar, onu olduğundan çok fazla gösterdiler ve bu yolda sesli ve görüntülü bütün yayın organlarını seferber ettiler.

Böylece İslam'ın aleyhinde dolaplar dönmeye başladı. Bundan peşpeşe çok büyük zararlar doğdu. Pekçok kimse bozuldu ve pek çoğu da kalbî safvetini yitirdi. İslam imajı karalandı, İslam cahil ve şaşkın pek çok mensubunun ve İslam'ı öğrenmek isteyen ve onun ihtiva ettiği prensip ve öğretilerine büyük ümitler besleyen pek çok gayr-i müslimin gözünden düşürüldü.

İşte bütün bu kötülükler, birçok sözde İslamcının İslami faaliyet adı altında düştüğü hatalardan kaynaklandı. Sonra bu kötülüklerin uzantısı ve tesirleri, fırsat kollayan ve bu hatayı istismar için can atan düşmanların işletmesiyle zincirleme bir biçimde sürüp gitti. Sözkonusu düşmanlar, İslam ve Müslümanlara karşı planlarını gerçekleştirmek için bu yanlışlığı sömürüp onu kullandıkça kullandılar.

Bu yanlışlıklar çeşmesi hala kaynayıp coşmaya devam ediyor. Yanlış yapanlar da tutumlarında ısrar edip duruyorlar. Böylece hatalar tufanı her tarafa yayılmaya ve karşı konulmaz bir hal almaya başlamış durumda. Fırsat kollayıcı din düşmanları da felaketi gözleyerek meseleyi istismar edip, Müslümanların hatasıyla İslam'ı karalayıp duruyorlar. Acaba, yanlış yoldaki bu kardeşlerimiz, bu bölücü tufan dalgalarının farkına varacaklar mı? Veya bu tecrübeyi daha önce geçirmiş, daha sonra da bundan vazgeçerek öğütlerini kendisinden sonra gelenlere tebliğ ve ilan etmiş zatların nasihatlerine kulak verirler mi?

Öyle inanıyorum ki, bu soruya herhangi bir kesin cevap verme imkanı yoktur. Bunu ancak, hakka geri dönüş ve bu zararlı tutumdan vazgeçiş müjdesini bize getirmesini Allah'tan dilediğimiz, gelecek günler kesin olarak cevaplandırır. Çünkü bu acı tecrübeler, sahiplerini ancak çıkmaz yollara götürür.

Dipnotlar

1. Bediüzzaman Said Nursi, Emirdağ Lahikası, c. 1, s. 38.
2. A. g. e. s. 266.
3. En'am Suresi: 164.
4. Bakara Suresi: 204-205.
5. Maide Suresi: 32.
6. Bediüzzaman Said Nursi, Emirdağ Lahikası: c. 2, s. 333.
7. Bediüzzaman Said Nursi, Şualar, On Dördüncü Şua, s. 303.
8. En'am Suresi: 164.

Muhammed Said Ramazan EL-BUTİ

Prof. Dr. Buti, Şam Üniversitesi, Şeriat Fakültesi, Dinler Tarihi Anabilimdalı Başkanıdır.

Tercüme: Abdülaziz Hatip

